

Rajatapauksia ovat sellaiset nimet kuin *Nanking* (pinyinin *Nanjing*), *Setšuan* (pinyinin *Sichuan*) ja *Tientsin* (pinyinin *Tianjin*), joissa uusi asu ei poikkea niin paljoa vanhasta, että niiden identifioiminen ei vaihatta onnistuisi.

Seuraava luettelo sisältää ensiksi Kiinan maakuntien ja suurten kaupunkien nimiä sekä joitakin luontonimiä, toiseksi muutamia henkilönnimiä. Se havainnollistaa, miten entiset nimiasut muuttuvat tai säilyvät pinyinin mukaan kirjoitettaessa. Henkilönnimistä on erikseen syytä huomata, että kiinassa sukunimi on ensin, sitten etunimi. Jos etunimi muodostuu kahdesta tavusta, niiden väliin ei pinyin-järjestelmää käytettäessä panna tavuviivaa, vaan nimi kirjoitetaan yhdeksi sanaksi.

Tšinghai
Tungting Hu

Hua Kuo-feng
Teng Siao-ping
Ulanfu
Fang Ji
Wu Teh
Keng Piao
Lin Piao
Wang Hung-wen

Qinghai
Dongting Hu

Hua Guofeng
Deng Xiaoping
Ulanfu
Fang Yi
Wu De
Geng Biao
Lin Biao
Wang Hongwen

Erikoiskäyttöön tulleet kiinan nimet eivät muutu kirjoitusasultaan. Esimerkiksi kankaan nimitys *šantung* säilyy sellaisenaan, vaikka nimityksen pohjana olevan maakunnan nimi kirjoitetaankin *Shandong*.

Eeva Maria Närhi

Vanha nimiasu

Uusi nimiasu

Anhuei	Anhui
Fukien	Fujian
Hainan	Hainan
Heilungkiang	Heilongjiang
Hengtuan Šan	Hengduan Shan
Hofei	Hefei
Honan	Henan
Hopei, Hopch	Hebei
Hunan	Hunan
Jynnan	Yunnan
Kansu	Gansu
Kiangsi	Jiangxi
Kiangsu	Jiangsu
Kirin	Jilin
Kuangtung	Guandong
Kueitšou	Guizhou
Liaoning	Liaoning
Maoming	Maoming
Pojang Hu	Poyang Hu
Šanghai	Shanghai
Šansi	Shanxi
Šantung	Shandong
Šensi	Shaanxi
Sian	Xi'an
Taišan	Tai Shan
Taiwan	Taiwan
Tšekiang	Zhejiang

Kartettavaa kartoittamista

Sanomalehden otsikko vaati 1970: »Kesäasutus puhtaammille vesille / Outokummun, Kuopion ja Heinäveden vesireitit kartoitettava». Lukijan mielessä saattoi häivähtää ajatus, että Savon vesien kartoitus oli omituisesti retupe-rällä: reiteistä ei vielä ollut ainakaan kunnollisia karttoja. Teksti kuitenkin jatkui tavalla, josta ilmeni, ettei ollutkaan kyse tavanomaisesta karttojen teosta:

»Outokummun—Kuopion ja mahdollisesti myös Heinäveden vesireitin kartoittaminen, alueella olevien matkailukohteiden hyväksikäyttö ja kehittäminen, Sinisen tien niveltäminen vesireitteihin, koko aluetta kattavan kesti-satamaverkoston luominen ja kesäasutuksen ohjaaminen puhtaiden vesien varsille oli eilen esillä Vehmersalmen kunnan matkailulautakunnan järjestä-mässä neuvottelutilaisuudessa.»

Kartoittaa tarkoittaa tässä selvittämistä, tutkimista, analysoimista tjs. Nykysuomen sanakirjalle sellainen käyttö on tuntematonta, mutta jo vuosia sanaa on tähän tapaan metaforisesti viljelty.¹ Samoin käytetään ruotsissa verbiä *kartlägga*. Sen vaikutuksella on varmaan osuutensa *kartoittaa*-verbin semanttiseen kehitykseen.

Uudenaikainen *kartoittaa*-sanan käyttö liittyy usein luontevasti verbin perusermerkitykseen, mutta ei läheskään aina. Äskeisen esimerkin vikana ei ole pelkääntään se, että sanan primaarimerkitys voi nousta häiritsevästi mieleen. Verbi jättää lukijan lisäksi perin epämääräiseen käsitykseen siitä, mitä todella tarkoitetaan (?nykyisen tai tulevaisuudessa mahdollisen huvila-asutuksen, leirintäalueiden tms. määrää tai sijaintia, vesien puhtauden tutkimista tai niiden tilan kehityksen arviointia). Mikäli ajateltu »kartoittaminen» kohdistui niin moniin seikkoihin, ettei asian konkreetti esittäminen ollut paikallaan, kirjoittaja olisi voinut puhua vaikkapa »monipuolisesta tutkimisesta».

Epätietoon jättää lukijan myös uutinen, joka kertoo lentoliikennettä palvelevasta tietokoneesta, että kone on ohjelmoitu mm. »lentävän henkilökunnan kartoittamisen yms. suorittamiseen». Tarkoittaneeko esim. työntekijöitä koskevien henkilötietojen rekisteröintiä vai sen selvittämistä, missä maailman kolmessa kukin kulloinkin on?

Täsmällistä ei sananvalinta ole seuraavissakaan tapauksissa:

»Pohjoismaiden työmarkkinatoimikunnan piirissä kartoitetaan parhaillaan näitä kokemuksia.» Nasevampaa olisi sanoa: Pohjoismaiden työmarkkinatoimikunta selvittelee (tai erittelee) —.

»Useat voimakkaasti maatalousvaltai-

set kunnat ovat päätyneet siihen, että kunnat voivat olla eräänä tekijänä, kun pyritään kartoittamaan maatalouden kehittämisedellytyksiä —.» Kun virke vapautetaan tärkeilevästä monisanaisuudesta, asia on ilmaistavissa esim. näin: Useat maatalouspitäjät katsovat, että kunnatkin voivat olla mukana selvittämissä maatalouden kehittämisetoja.

»Ryhmän toisena tehtävänä on kartoittaa ja mahdollisuuksien mukaan rationalisoida koko asiakaspalvelussa käytössä oleva työnvälitys-, työllisyyskoulutus- ja työttömien toimeentuloturva koskeva lomakkeisto.» Täsmennettynä, tiivistettynä ja lopusta symmetrisemmäksi kohennettuna lause kuuluisi: Ryhmän toisena tehtävänä on järkeistää asiakaspalvelussa käytettävä lomakkeisto, joka koskee työnvälitystä, työllisyyskoulutusta ja työttömien toimeentuloturva.

»Kokouksessa keskustellaan asian vaatimista jatkotoimista sekä kartoitetaan mahdollista yhteistoimintaa tilanteen korjaamiseksi niin naapurikuntien kuin maakuntaliitonkin kanssa.» *Kartoittaa*-verbiä osuvampia olisivat esim. *pohtia* ja *suunnitella*. Jos olisi puhe jo olemassa olevien yhteistyömuotojen kirjaamisesta ja tehokkaasta suuntaamisesta, sana *kartoittaa* kävisi paremmin päinsä. Silloin yhteistoiminta olisi metaforisesti käsitettävissä alueeksi, jonka karttaan merkittäisiin kiintopisteiksi erilaisia työmuotoja.

Seuraavassa tapauksessa ei alueenkaan kartoittamisesta kannattaisi puhua: »Opetusministeriö on pyytänyt korkeakouluneuvoston kartoittamaan koulutusalueet, joiden mitoitukselta on nykyisestä eriäviä käsityksiä —.» Koulutusalueiden rajat ovat jo selvillä, joten kartografiseen kielikuvaan ei ole aihetta. Kysymys on vain koulutustarpeen mi-

¹ Vanhin poimintoni on vuodelta 1962: »Toisaalta on ehkä kuitenkin hyvä, että valtio ensin *kartoittaa* omat toimenpiteensä lähinnä sille kuuluvalla maamme yleisen tunnetuksi tekemisen ja tiedotustoiminnan alalla, kunhan se ei ratkaisullaan vaikuta haitallisesti yksityisten toimintaan. Valtion näin *kartoitettua* tehtävänsä saadaan entistä selvempi kuva työnojaosta valtion ja clinkeinoelämän välillä viennin edistämisessä —.» (US 24. I.)

toittamisesta eli tarkoituksenmukaisten opiskelijamäärien arvioimisesta.

Tavallista ja sinänsä luontevaa on puhua tilanteen kartoittamisesta. Tällainen puhe liittyy läheisesti sotilaskielen, jossa sana *tilannekartta* Nykysuomen sanakirjan mukaan merkitsee 'tilanteen tasalla pidettävää karttaa, johon merkitään kaikki operatiivisesti tai taktillisesti tärkeät tiedot tilanteesta ja maastosta'. Muunkinlaisia tilanteita voidaan ajatella selvitettyään niin, että ikään kuin merkitään karttaan, missä kukin osapuoli on asemissaan. Jo vuosikymmen sitten lehtiotsikko kertoi: »Jukka Uunila kartoittaa tilannetta». Väliotsikko jatkoi: »Tilanne kartoitettava».

Tekstissä mainittiin vielä: »Tässä vaiheessa on kartoitettava syitä syntyneeseen sekasotkuun.» Jo toiston välttämiseksi olisi viimeistään nyt pitänyt keksiä toinen verbi. Sitä paitsi syiden kartoittaminen on tuskin enää onnistunutta kuva kieltä; paremmin sopisi *selvittää*.

Äskeinen esimerkki, jossa *kartoittaa* toistuu tiheästi kolme kertaa, osoittaa sanan nauttineen jo kymmenen vuotta sitten ansaitsematonta suosiota. Tätä nykyä se on jopa kiusallisen yleinen. Kelpo sanaa ei pitäisi kuitenkaan pilata liikkakäytöllä. Olisi muistettava, että sen asemesta voidaan usein — kenties useimmiten — käyttää silmäänpistämättömämpää mutta havainnollisempaa ja täsmällisempää ilmausta. Valittavina ovat mm. *selvittää*, *selvitellä*, *tutkia*, toisinaan myös *eritellä*, *pohtia*, *suunnitella*.

Paavo Pulkkinen